

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

## § 296

### Valssipadonraitin katu- ja puistosuunnitelma

TRE:4436/10.03.02/2024

Valmistelija / lisätiedot:

Sivenius Jouni

#### Valmistelijan yhteystiedot

Rakennuttajainsinööri Jukka Rantala, puh 040 6854427, etunimi.  
sukunimi@tampere.fi

#### Lisätietoja päätöksestä

Hallintosihteeri Jonna Koivumäki, puh. 040 1241 626, etunimi.  
sukunimi@tampere.fi

#### Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Nurminen Mikko, Johtaja

#### Päätösehdotus

Valssipadonraitin ja Frenckellin puiston jalkakäytävä ja pyörätie, väli Puutarhakatu – Rongankatu, katu- ja puistosuunnitelma, suunnitelmanumero 1/22723, hyväksytään kustannusarvioineen muistutuksista huolimatta seuraavien ehdotusvaiheen jälkeen tehdyin muutoksin:

- Frenckellin pihasillan, Puutarhakanavasillan ja patosillan leveyttä kasvatettu, jotta saadaan riittävä turvaetäisyys aikaan pyörätien reunasta.
- Valssipadonraitin itäpään kiveysjärjestelyitä muutettu niin, että Satakunnankadulle johtavan haaran erottelu ja väistämisvelvollisuudet selkiytyvät.
- Frenckellin puiston kuivatusta on parannettu lisäämällä hulevesikouru puiston ja pyörätien väliin, sekä lisäämällä kaksi hulevesikaivoa puistoon.
- Frenckellin puiston suojatien viereiseen kulmaan on lisätty istutuksia estämään jalankulkijoiden oikomista, ja kivetyn suojatien reunaa on viistetty kuvaamaan paremmin jalankulkijoiden oletettua reittiä.
- Puutarhakadun ja Keskustorin risteymäkohdassa on pyörätien mutkaa loivennettu reilusti. Viereisen rakennuksen kulmassa sijaitsevaa istutusaluetta on rajattu ja otettu jalankulkijoiden käyttöön.

Valssipadonraitin kunnossapitoluokaksi määrätään A+.

Maankäyttö- ja rakennuslain 202 §:n mukaisesti päätös voidaan panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

### **Kokouskäsitely**

Timo Seimelä oli paikalla asiantuntijana ja poistui kokouksesta ennen päätöksentekoa.

### **Perustelut**

Valssipadonraitti yhdistää Rongankadun ja Puutarhakadun pyörätiet kaupungin keskustan läpi itä-länsisuunnassa kulkevaksi pyöräilyn seudulliseksi pääreitiksi. Valssipadonraitin reitti kulkee Rongankadun uudelta pyörätieltä Frenckellin kosken ylittävien siltojen ja Frenckellin vanhan tehdasrakennuksen lävistävän tunnelin kautta uudistettavaan Puutarhakadun pyöräilyn pääreittiin. Nykyinen neljä metriä leveä Valssipadonraitin yhdistetty pyöräilyn ja jalankulun väylä ei täytä mitoiltaan seudullisen pyöräilyn pääreitin vaatimuksia. Pyöräilyn lisäksi raitti toimii merkittävänä jalankulun reittinä kosken yli ja on turistien suosima näköala- ja valokuvauspaikka keskellä Tampereen kansallismaisemaa. Reitti on nykyisellään koettu ahtaaksi.

Näistä syistä Valssipadonraitin leventäminen on sisällytetty Frenckellin alueen hyväksytyyn kaavamuutokseen nro 8776 (2023) . Hyväksytyn kaavan mukaisesti tässä katu- ja puistosuunnitelmassa Valssipadonraitin reittiä levennetään koko pituudeltaan vähintään kahdella metrillä siten, että uudella erotellulla pyöräilyn ja jalankulun väylällä pyöräkaistan leveys on koko raitin matkalla vähintään 3 metriä. Reitin leventämiseksi Frenckellin tehdasrakennuksen lävistävää tunnelia, samoin kuin reitin siltoja, Piha- ja Puistosiltoja, levennetään noin kahdella metrillä. Lisäksi Valssipadon ylittävää Patosiltaa levennetään siten, että pyörätien molemmille puolille jää riittävä tila sekä jalankululle että turisteille kansallismaiseman ihailuun. Moreenin rakennuksen edustalla Valssipadonraittia levennetään siirtämällä voimalaitoksen sisäänottoaukkojen edustalla olevia välppärakenteita noin kahdella metrillä pohjoiseen ja rakentamalla niille uudet tukikehikot voimalaitoksen eteen. Lisäksi Pato- ja Puutarhasiltojen risteyksen tasanteelta rakennetaan Puutarhakanavan patomuurin viertä laskeutuva uusi yhteys luiskana Finlaysonin rakennuksen sisäänkäynnille Satakunnan sillan alle.

Samassa yhteydessä uusitaan koko reitin pintamateriaalit ja valaistus vastaamaan arvokkaan keskusta-alueen vaatimuksia.

Valssipadonraitin saneerauksen kustannusarvio on 4,2 milj.euroa.

Valssipadonraitin katu- ja puistosuunnitelma oli julkisesti nähtävillä 7.-21.10.2024.

Katu- ja puistosuunnitelmista jätettiin 4 muistutusta:

Tampereen seudun polkupyöräilijät ry:n muistutus

Tampereen seudun polkupyöräilijät ry huomauttaa, että Frenckellin rakennukseen tehtävä aukko ja Patosillan tuleva leveys sinetöivät väylän poikkileikkauksen vähintään seuraaviksi vuosikymmeniksi. Yhdistys peräänkuuluttaa kaupungilta enemmän kunnianhimoa laadukkaan ja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

turvallisen pyöräily- ja jalankulkuinfran toteuttamiseksi. Yhdistyksen mukaan tällaisissa kohteissa, joissa muutosten tekeminen myöhemmin on käytännössä mahdotonta, on anteeksiantamatonta edetä suunnitteluohjeen minimiarvoilla ja vähimmällä mahdollisella rahankäytöllä.

Yhdistys esittää pyörätien leventämistä 4,0 metriin ja paremmin jalankulusta eroteltuna sillan erityisen nähtävyydaspektin vuoksi. Jalkakäytävän leveyden minimiarvoksi esitetään 3,0 metriä, sillä sillalla on yhdistyksen mukaan poikkeuksellisen paljon viipyilyä ja ryhmässä liikkumista. Yhdistys huomauttaa, että esitetystä suunnitelmaratkaisussa jalankulkijat tulevat edelleen pyörätielle ja että tästä aiheutuu runsaasti konfliktitilanteita. Vaikka todellinen riskitaso on alhainen, jalankulkijat kokevat väylän helposti turvattomaksi. Yhdistyksen mukaan ainoa kestävä ratkaisu ongelmaan on varata riittävästi tilaa niin pyöräliikenteelle kuin jalankululle.

Yhdistys huomauttaa 0,5 metrin turvaetäisyydestä pyörätien sivuilla, patosillan kaiteet ja Frenckellin aukon seinät vaikuttavat alittavan etäisyyden.

Yhdistys haastaa muistutuksessaan miettimään Frenckellin puiston kulmausta, sillä yhdistys kokee, että jalankulkijat oikaisevat pyörätien yli esitetyn kivetyn suojatien kohdalla. Muistutuksessaan yhdistys pitää todennäköisenä, ettei puiston kulman nurmikko tule kestävästi oikomista, ja esittää asiaan ratkaisua sijoittamalla kulmaukseen korkeampi reunakivi, istutuksia tai taideteos.

#### Yksityishenkilön 1 muistutus

Muistutuksessa pidetään suunnitelmaa erotellusta jalkakäytävästä ja pyörätiestä yleisesti ottaen erinomaisena sekä turvallisuutta parantavana. Nykytilan mukaista yhdistettyä jalkakäytävää ja pyörätietä pidetään huonona ja turvattomana ratkaisuna, kun raitin tulisi olla samaan aikaan sekä pyöräilyn pääreitti, että viihtymis- ja maisemienkatselupaikka.

Muistutuksessa kannatetaan suunnitelmaa, mutta huomautetaan Frenckellin puiston nykytilanteen kuivatuksesta. Muistutuksen mukaan raitille valuu alkukevästä puiston sulamisvesiä, mikä johtaa kaltevaan jääkenttään, jota taas yritetään hoitaa runsaalla määrällä sepeliä. Muistutuksessa esitetään raitin kuivatusjärjestelyiden parantamista puiston kohdalla.

#### Yksityishenkilön 2 muistutus

Muistutuksessa esitetään Puutarhakadun ja Keskustorin parkkialueen risteymäkohdassa sijaitsevan pyörätien mutkan suoristamista, sekä muistutuksessa mainitaan, ettei pyörätiellä tulisi käyttää missään kohdassa symbolilaittoja niiden painumisen vuoksi.

Muistutuksessa huomautetaan, että tulisi varmistaa, ettei raitin itäpäädyn kiinteistöllä toimivan ravintolan kuorma-autoista koostuva huoltoliikenne

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

tukkisi pyörätietä. Vastaavasti tulisi myös varmistaa, ettei samaisen kiinteistön edustalla sijaitseva terassi levittäydy pyörätielle.

Muistutuksessa esitetään, että Valssipadon itäpäässä sijaitsevan Satakunnankadun alittavan haaran kiveysjärjestelyitä tulisi parantaa. Kiveyksen ulottaminen tontin rajaan asti estäisi muistutuksen mukaan terassin laajenemista jalkakäytävälle ja pyörätielle.

Yksityishenkilön 3 muistutus

Muistutuksessa pidetään pyörätien laatutasoa paikallistason reitin mukaisena leveydestään huolimatta, eikä muistutuksen mukaan Tampereen vilkasta itä-länsisuuntaista pyöräliikennettä tulisi ohjata kohteeseen.

Muistutuksessa esitetään Valssipadonraitille rakenteellista tasoerottelua ja sulanapitojärjestelmää, koska pintamateriaaleilla saavutettua erottelua ei pidetä riittävänä jalankulun ja oleskelun määrään nähden. Muistutuksen mukaan sillalle ollaan rakentamassa entisen kaltaista konfliktipesäkettä jalankulun ja pyöräilyn välille.

Muistutuksessa pidetään suunnitelmaehdotuksen itäpäässä pyörätiellä sijaitsevaa kiveystä sekavana, ja esitetään sen korvaamista asfaltilla tai suojatiellä.

Muistutuksessa esitetään siltojen kaiteiden kevyttä ulospäin kallistamista siltä osin, kun ne ovat kiinni pyörätiessä. Perusteluna esitetään, että ulospäin kallistettu kaide vähentäisi jalankulkijoiden halukkuutta jäädä nojaillemaan kaiteeseen pyörätiellä, ja että kaide vähentäisi pyöräilijöiden takertumisvaaraa kaiteeseen ohjaustangon kohdalla.

Muistutuksessa esitetään Frenckellin puiston ympäristön kuivatuksen parantamista esimerkiksi sijoittamalla painanne puiston ja pyörätien väliin, ja huomautetaan, että mutkitteleva mäki on nykyisellään liukas.

Vastine muistutuksiin

Valssipadonraitin reitin kokonaisleveys vastaa asemakaavassa reitille annettua varausta. Jo asemakaavavaiheessa reitin leveydelle on haettu kompromissiratkaisu, joka parhaiten vastaa sekä sidosryhmien, reitin kiinteistöjen omistajien, viranomaisten ja liikennesuunnittelun tarpeita.

1. Reitin leventäminen Moreenin rakennuksen kohdalla sähkövoimalaitoksen sisäänottoaukkojen välppien kohdalla edellyttää välppärakenteiden siirtämistä eteenpäin siten, että välppäristikot ovat nostettavissa suoraan ylöspäin, eikä kevyen liikenteen väylää saa ulottaa ulokkeena välppien yläpuolelle. Reitin leventäminen ehdotetusta vaatisi lisätukien rakentamista välppien eteen kosken pohjaan. Tampereen Energian ja Ely-keskuksen ehtoina väylän leventämiselle on se, etteivät uudet tukirakenteet välppien edessä saa vaikuttaa haitallisesti kosken virtaukseen sähkövoimalaitoksen sisäänottoaukkojen edessä. Ehdotuksen mukaisella rakenteella ja väylän leveydellä ehto on saatu täytettyä ja todennettua virtausmallinuksilla, joiden mukaan lisätukien

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

vaikutus virtauksiin on vielä siedettävä. Lisätukien työntäminen kauemmas nykyisestä välppälinjasta pahentaisi virtauksen pyörteisyyttä välppärakenteissa, mikä hyvin todennäköisesti vaikuttaisi haitallisesti laitoksen sisäänottovirtaukseen.

2. Frenckellin suojellun tehdasrakennuksen lävistyksen leveys rajautuu kuuteen metriin, mikä avaa rakennuksen lävistävän aukon symmetriseksi aukon yläpuolisten ja viereisten ikkunoiden suhteen. Tätä leveämpää aukkoa Pirkanmaan maakuntamuseo ei suojeltuun rakennukseen anna puhkaista. Aukon leveys on määrätty asemakaavassa.

3. Pihasillan länsipään sijainti Frenckellin rakennuksen sisäänkäynnin ja Frenckellin koskisiiven puoleisen pihan tukimuurin päällä kasvavien vanhojen suojeltavien lehmusten välissä on ahdas. Sillan kannen leventäminen on mahdollista vain pohjoiseen, ja ehdotuksessa kantta onkin levennetty kuuteen metriin käyttämällä pohjoispuolen tila mahdollisimman hyvin hyödyksi. Sillan leventäminen edelleen kohti pohjoista vaikeuttaa huomattavasti Valssipadonraitin turvallista liittymistä Frenckellin sisäänkäynnin editse kulkevaan kävelyn ja pyöräilyn reittiin, joka tulevaisuudessa on rakennuksessa toimivan hotellin vilkas pääsisäänkäynti.

Edellä mainituista syistä Valssipadonraitin leventäminen muistutuksissa vaadittuihin kaistaleveyksiin olisi mahdollista vain osittain. Pyöräilyn pääreitillä reitin leveyden yhtäkkinen muuttuminen lyhyellä matkalla heikentää liikenneturvallisuutta ahtaalla reitinosalla, jossa jalankulkijat, pääreitien pyöräilijät ja tulevan hotellirakennuksen asiakkaat kulkevat samassa tilassa.

Valssipadonraitin tasoerottelu pyöräilyn ja jalankulun kaistojen välillä vaatisi reitin siltojen kansien saattolämmityksen. Tasoerotellun reitin talvikunnossapito auraamalla olisi käytännössä mahdotonta sekä pyörä- että jalankulkukaistojen kapeuden vuoksi. Saattolämmityksen käyttökulut silta- ja kansirakenteilla, joissa ohuen eristämättömien rakenteiden lämpöhukat olisivat huomattavat, ovat arviolta noin 200 000 euroa vuodessa. Tästä syystä on päädytty ratkaisuun, jossa reitin talvikunnossapito voidaan hoitaa samanlaisella auruskalustolla kuin nykyäänkin.

Siltojen kohdalla on kiinnitetty huomiota 0,25 metrin turvaetäisyyden toteutumiselle pyörätien reunoista, ja siltojen leveyttä on hieman kasvatettu ehdotusvaiheen jälkeen Frenckellin pihasillan ja vesivoimalaitoksen kohdalla, jotta kyseiseen turvaetäisyyteen on päästy. Frenckellin rakennuksen kulkuaukon kohdalla turvaetäisyyden kasvattamista tarkastellaan tarkemmin jatkosuunnittelussa. Suunnitelmaehdotuksen muilta osin 0,5 metrin turvaetäisyys täyttyy pyörätien reunasta kiinteisiin rakenteisiin.

Siltojen kaiteet ovat nykyisin pystysuoria, ja niiden ulkoasu on pyritty säilyttämään kulttuuriarvojen vuoksi mahdollisimman paljon nykyisen kaltaisena. Nähtiin myös mahdollisena, että ulospäin kallistettua kaidetta

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

on vaakasuuntaisen johteiden vuoksi helpompi kiivetä, mikä nähtiin turvallisuusriskinä. Kaikkien kaiteiden kohdalla on suunnitelmaehdotuksessa päästy 0,25 metrin turvaetäisyyteen, joka on silloilla pyöräliikenteen suunnitteluohjeiden mukainen.

Patosillan itäpäässä Valssipadonraitin kiveysjärjestelyitä on parannettu ehdotusvaiheen jälkeen. Pyörätien kohdalla oleva kiveys todettiin mahdollisesti aiheuttavan sekaannusta väistämisvelvollisuuksien suhteen, ja se korvattiin yhtenäisellä sävyasfaltilla. Viereisen kiinteistön terassin ympäröivää kiviraidan sijaintia on tarkistettu niin, että se selkeyttää terassin ja Satakunnankadun suuntaan lähtevän haaran erottelua.

Valssipadonraitin itäisessä päädyssä sijaitsevan ravintolan huoltoliikenteelle on suunnitelmaehdotuksessa varattu vapaata tilaa pysäköintialueen ja voimalaitoksen välissä, mikä mahdollistaa kuorman purun ilman, että kuorma-autoa on tarpeellista pysäköidä jalkakäytävälle tai pyörätielle. Kiinteistöä on tiedotettu ohjeellisesta purkupaikasta.

Frenckellin puiston kulmauksen oikomisriski on tunnistettu, katu- ja puistosuunnitelmaehdotuksessa oikomista on pyritty rajoittamaan nurmikon poikki pollareilla ja valaisinpylväällä. Ehdotusvaiheen jälkeen kulmauksessa oleva nurmikko on korvattu matalalla istutusalueella, jonka tarkoitus on ehkäistä oikomisriskiä entisestään ja parantaa alueen viihtyisyyttä. Suojatien reunaa on viistetty, jotta se kuvaa paremmin jalankulkijoiden oletettua reittiä.

Frenckellin puiston kuivatusta on parannettu ehdotusvaiheen jälkeen lisäämällä hulevesikouru ja hulevesikaivo pyörätien länsipuolelle, mikä osaltaan estää puiston sulamisvesiä valumasta jalkakäytävälle ja pyörätielle. Puiston aukiomaiseen osaan on myös lisätty toinen hulevesikaivo, joka puolestaan kerää etelästä esiintymislavan suunnalta tulevia hulevesiä.

Puutarhakadun ja Keskustorin parkkialueen risteymäkohdassa pyörätien mutkaa on reilusti loivennettu ehdotusvaiheen jälkeen. Rakennuksen kulman istutusaluetta on hieman pienennetty ja saareketta lyhennetty, jolla luotiin loivennukselle tilaa.

Oikein rakennettuna symbolilaittojen painuminen on vähäistä, rakennussuunnittelun asiakirjoissa tullaan antamaan tiukemmat toleranssit sallitulle laatan painumiselle.

### **Tiedoksi**

muistuttajat, Mikko Siiro, Timo Seimelä, Jukka Rantala, Leena Tala

### Liitteet

1 Liite 1 YLA 19.11.2024 1 22707 Valssipadonraitti ks  
katujärjestelypiirustus

2 Liite 2 YLA 19.11.2024 2 22707 Valssipadonraitti ks pit poik

3 Liite 3 YLA 19.11.2024 Muistutus Tampereen seudun polkupyöräilijät ry

4 Liite 4 YLA 19.11.2024 Muistutus Yksityishenkilö 1

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

5 Liite 5 YLA 19.11.2024 Muistutus Yksityishenkilö 2

6 Liite 6 YLA 19.11.2024 Muistutus Yksityishenkilö 3

### **Nähtävilläolo ja tiedoksianto asianosaiselle**

Pöytäkirja asetetaan nähtäväksi 22.11.2024 kaupungin internetsivuille [www.tampere.fi](http://www.tampere.fi)

Päätös on lähetetty sähköpostilla 22.11.2024

### **Muutoksenhakuviranomainen**

Hämeenlinnan hallinto-oikeus

Tampere  
22.11.2024

Jonna Koivumäki  
Hallintosihteeri

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

## Valitusosoitus

§296

## Valitusosoitus

### Valitusosoitus

Tähän päätökseen haetaan muutosta hallintovalituksella.

### Valitusoikeus

Tähän päätökseen saa hakea muutosta se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen).

Viranomaisella on lisäksi valitusoikeus, jos laissa niin säädetään tai jos valitusoikeus on viranomaisen valvottavana olevan julkisen edun vuoksi tarpeen.

### Valitusviranomainen

Valitus tehdään Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle:

Hämeenlinnan hallinto-oikeus  
Raatihuoneenkatu 1  
13100 Hämeenlinna  
faksi: 029 56 42269  
sähköposti: hameenlinna.hao@oikeus.fi

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

### Valitusaika

Valitus on tehtävä **30 päivän** kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

### Tiedoksisaanti

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, 7 päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, 3 päivän kuluttua sähköpostin lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana. Yleistiedoksiannossa tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä ilmoituksen julkaisemisesta kaupungin verkkosivuilla. Jos ilmoitus julkaistaan kaupungin verkkosivujen lisäksi myös sanomalehdessä, katsotaan tiedoksiannon tapahtuneen kuitenkin seitsemäntenä päivänä ilmoituksen julkaisemisesta verkkosivuilla. Tiedoksisaantipäivää ei lueta määräaikaan. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa tehtävän toimittaa ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

### Valituskirjelmä

Valituskirjelmässä, joka on osoitettava valitusviranomaiselle, on ilmoitettava

- valittajan nimi, kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero
- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä osin päätöksestä valitetaan ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi



Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

- vaatimuksen perusteet
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan

Valituskirjelmään on liitettävä

- päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen on liitettävä valituskirjelmään valtakirja, kuten oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 32 §:ssä säädetään.

### **Valituskirjelmän toimittaminen**

Valituskirjelmä on toimitettava valitusajan kuluessa valitusviranomaiselle.

Valituskirjelmän tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukiolon päättymistä. Valituskirjelmän lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

### **Oikeudenkäyntimaksu**

Hallinto-oikeudessa valituksen käsittelystä perittävä oikeudenkäyntimaksu on 270 euroa. Mikäli hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi, oikeudenkäyntimaksua ei peritä. Maksua ei myöskään peritä eräissä asiaryhmissä eikä myöskään mikäli asianosainen on muualla laissa vapautettu maksusta. Maksuvelvollinen on vireillepanija ja maksu on valituskirjelmäkohtainen.